

י"ג באייר תשפ"ה

11 במאי, 2025

מספר תלונה : 533/24

תמצית החלטה

על התביעה המשטרתית לשנות ולייעל את הליכי היידוע והשימוע הנערכים לחשודים

סנגור הלין לנציבות על התנהלותה של חטיבת התביעות במשטרת ישראל, בנוגע לנוסחו ותוכנו של מכתב יידוע ששלחה למרשתו, בהתאם להוראות סעיף 60א לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: "**החסד"פ**"), בטרם קבלת החלטה על הגשת כתב אישום.

לטענת הסנגור, מכתב היידוע אינו כולל כל התייחסות לעיקרי העובדות והחשדות שמיוחסים למרשתו, באופן שאינו מאפשר לה לפנות בבקשה מנומקת ומפורטת להימנע מהגשת כתב אישום נגדה. כן נטען כי התביעה לא שולחת מכתב יידוע שני, כנהוג בתיקי פשע המנוהלים על ידי הפרקליטות.

התביעה המשטרתית מסרה בהתייחסותה, כי אין כל חובה בדין לשלוח מכתב יידוע שני או לכלול את עיקרי החשדות בתיק, וכי הסיבה לכך אינה מקרית ונעוצה בכך שמכתב היידוע הראשון נשלח לחשוד עם הגעת התיק לתביעות ולפני שעבר לעיון תובע. משכך, החשדות עשויים להשתנות באופן משמעותי לאחר עיון תובע, ובהיעדר מכתב יידוע שני, אין זה נכון להזמין את החשוד להתגונן מפני עבירות, שייתכן כי אין להן בסיס ראיתי.

חלף כך, על פי ההתייחסות, נבנה מנגנון יעיל שמאפשר לחשוד לפנות לתביעה המשטרתית לקבלת חומרי החקירה לאחר שהתיק עבר לטיפול תובע, ואף לקבל לידי את כתב החשדות לאחר קבלת החלטה לכאורית על הגשת כתב אישום בעניינו. זאת, על מנת שיהיה באפשרותו להתגונן באופן מיטבי מפני העבירות שהתביעה המשטרתית סבורה כי תוכל להוכיח במשפט.

הנציב בהחלטתו סקר את המסגרת הנורמטיבית הדרושה לעניין וקבע:

חובת היידוע והשימוע מוסדרת בסעיף 60א לחסד"פ, ובסעיף 5 להנחיית היועמ"ש 4.3001 שעניינה "טיעון לפני הגשת כתב אישום פלילי (שימוע)". על פי הסעיף האמור, כל רשות תביעה תקבע בהנחיות פנימיות את דרכי ההודעה לחשוד ואת אופן קיום השימוע, כאשר עומדות לפניה שתי החלופות הבאות: **שימוע מידי** – במסגרתו תימסר הודעה לחשוד, עם העברת תיק החקירה לרשות התובעת, אשר תבהיר כי תיק החקירה הגיע לתביעה וכי בידיו להגיש טענותיו בכתב בתוך 30 ימים מיום קבלת המכתב; **או שימוע מאוחר** – לפיו עם קבלת ההודעה יודיע החשוד על רצונו להעלות טענותיו ככל שתגבש החלטה על הגשת כתב אישום. אם החשוד יבחר בחלופה זו, ותגובש כוונה

להגיש כתב אישום בעניינו, תימסר לו הודעה נוספת שלפיה התביעה שוקלת להגיש כתב אישום, ובאפשרותו להעלות טענותיו בפניה.

סוגיה זו נבחנה בעבר על ידי הנציבות, ומסקנותיה בנושא פורסמו במסגרת דו"ח ביקורת 4/15 "יידוע ושימוע בהליכים פליליים בפרקליטות" (ינואר 2016). ביקורת זו עסקה רק בתיקי פרקליטות, ובמסגרתה נמצא כי הפרקליטות, עד לאותו מועד, לא נהגה להציג בפני חשודים, במסגרת מכתבי היידוע, את שתי חלופות השימוע שעומדות בפניהם. הנציבות בדו"ח עמדה על הכשלים וההשלכות הנלווים לכך, והמליצה על שינוי נהלי הפרקליטות, כך שמכתבי היידוע הנשלחים לחשודים יכללו את שתי החלופות כאמור. המלצה זו יושמה על ידי הפרקליטות ומעוגנת כיום בהנחיית פרקליט המדינה מס' 14.21 שעניינה "הליכי יידוע ושימוע בהליכים פליליים".

במסגרת דו"ח הביקורת צוין, כי בהמשך עתידה הנציבות לערוך ביקורת דומה גם במערך התביעה המשטרתית. בסופו של דבר ביקורת מערכתית כזו לא התקיימה, ובתלונה הנוכחית יש אפוא כדי להדגיש את הפערים וההבדלים אשר השתרשו בין התנהלות הפרקליטות להתנהלות המשטרה בנושא זה.

אשר לטענה להיעדר שליחת מכתב יידוע שני בתיקי משטרה:

מדיניות חטיבת התביעות ביחס ליישום זכות היידוע והשימוע מעוגנת בנוהל רח"ט התביעות מס' 01.01.08. על פי נוהל זה, התביעה שולחת מכתב יידוע לחשוד, ובמסגרתו מודיעה לחשוד כי התיק שבו נחקר הועבר לעיון התביעות, וכי הוא רשאי, תוך 30 ימים מיום קבלת ההודעה, לפנות בכתב בבקשה מנומקת מדוע יש להימנע מהגשת כתב אישום נגדו.

הגם שנתונה לתביעה המשטרתית האפשרות ליידע את החשוד בדבר זכותו לקיים שימוע לאחר בחינת התיק וגיבוש החלטה בעניינו, כפי שמתווה הנחיית היועמ"ש, מכתבי היידוע הנשלחים על ידי התביעה המשטרתית מציגים בפני חשודים אפשרות אחת בלבד, והיא קיום שימוע מידי, מבלי להזכיר את חלופת השימוע המאוחר, אם ולאחר שתתגבש כוונה להגיש נגדם כתב אישום.

כך, בניגוד לתיקי פרקליטות, חשוד המקבל מכתב יידוע לידיו בתיק המתנהל על ידי התביעה המשטרתית, עלול לסבור בטעות כי כבר התקבלה החלטה להגיש נגדו כתב אישום, וזאת כאשר התביעה טרם החלה לבדוק את התיק, ולמעשה התיק אף לא הגיע לעיון תובע.

מלבד הטלתה הקשה שעלולה להיגרם בעקבות כך לשגרת החיים של חשודים אלה, הרי שניתן להניח כי רבים מהם מזדרזים לפנות לקבלת שירותים משפטיים, על כלל ההוצאות הכלכליות הכרוכות בכך, או מכינים בעצמם את טיעוני השימוע – כאשר בסופו של דבר ייתכן בהחלט שהתיק ייסגר ממילא, ללא קשר לטיעונים שהועלו, ויתברר בדיעבד כי כל המאמצים והמשאבים שהושקעו היו מיותרים.

יתרה מכך, על פי הנמסר בהתייחסות, התביעה המשטרתית למעשה פועלת בהתאם למתווה המוצע בהנחיית היועמ"ש. זאת, מאחר שהתביעה מאפשרת לחשוד שפנה אליה לצורך עריכת שימוע, לעיין בעיקרי חומר החקירה וכתב החשדות בתיק ולשטוח טיעוניו בכתב, לאחר שגובשה החלטה לכאורית בדבר הגשת כתב אישום. פרקטיקה זו נעשית טלפונית או באמצעות הדוא"ל, ורק לאחר שהחשוד כבר ערך את טיעוני השימוע ואלה הועברו לעיון התובע המטפל בתיק.

בראי המפורט לעיל, קבע הנציב כי אין בסיס להבחנה בין הליכי היידוע והשימוע המתקיימים בתיקי פשע המנוהלים על ידי הפרקליטות לבין אלה המנוהלים על ידי התביעה המשטרתית, וכי הוא סבור שעל התביעה המשטרתית להכליל במכתב היידוע הנשלח לחשוד את שתי החלופות העומדות לו לקיום שימוע, כדי שיכיר את המצב המשפטי הניצב בפניו עם העברת התיק לעיון התביעות, ויוכל לכלכל צעדיו בהתאם.

אשר לטענה להיעדר ציון עיקרי החשדות שמיוחסים לחשוד במסגרת מכתב היידוע:

לעניין זה ציין הנציב, כי גם נושא זה נדון על ידי הנציבות במסגרת דו"ח הביקורת הנזכר לעיל, שם צוין כי כדי לאפשר לחשוד לממש את זכות השימוע באופן מיטבי, וכן כדי שהליך השימוע יהיה ממוקד ויעיל, יש חשיבות לכך שהחשוד יקבל, קודם לקיום השימוע, פירוט של עיקרי החשדות שהתביעה מתכוונת לייחס לו בכתב האישום שהיא מגבשת, וכן את עיקרי חומר החקירה שעליו היא מבססת חשדות אלה. גם המלצה זו יושמה ועוגנה בהנחיית פרקליט המדינה מס' 14.21.

על רקע דברים אלה שוב לא ניתן להתעלם מההבדלים המהותיים הקיימים בין הליכי השימוע והיידוע הנהוגים ביחידות הפרקליטות, לאלו המתקיימים בתביעה המשטרתית.

מכתב היידוע הנשלח לחשוד בתיקי משטרה אינו מפרט מידע על אודות עיקר העובדות וטיב החשדות המיוחסים לחשוד, ואף הסעיפים בגינם נחקר החשוד בתיק הרלוונטי אינם מצוינים במסגרת המכתב (כנהוג בתיקי פרקליטות). על בסיס מכתב לקוני זה, נדרש החשוד לנמק בקשתו מדוע יש להימנע מהגשת כתב אישום נגדו, וזאת מבלי שאף נזכרת בפניו האפשרות לעיין בחומרי החקירה בעניינו; וכאשר על פי הנמסר בהתייחסות עצמה – מדובר בשלב שבו כלל לא ברור אם יש לחשדות נגדו בסיס ראיתי.

נהלי התביעה המשטרתית מכתיבים פרקטיקה, שלפיה רק לאחר שמתקבלת פניית חשוד לקיום שימוע וזו מועברת לטיפול תובע, ואם החשוד או בא כוחו יבקשו זאת – ידאג התובע להעמיד לרשות החשוד או בא כוחו את עיקרי חומר החקירה, וככל הניתן אף טיוטה של פרק העובדות ופרק העבירות בכתב האישום שעלול להיות מוגש נגדו. זאת, כאשר על פי הנמסר בהתייחסות, ככל שמתגבשת כוונה להגיש כתב אישום נגד חשוד, התביעה היא זו שפונה לחשוד או לבא כוחו בהצעה לעיין בעיקרי חומר החקירה או בטיטות כתב האישום, וזאת היא עושה בפנייה טלפונית או בדוא"ל.

לדעת הנציב, יש מקום לתהות על דרך התנהלות זו. נראה כי מדובר בהליך מסורבל, שבו החשוד למעשה מתבקש לשטוח את טענותיו בפני התביעה בשני שלבים שונים. הראשון – לאחר קבלת מכתב היידוע, על בסיס מכתב לקוני, ומבלי שנחשף לטיב החשדות ועיקרי חומרי החקירה; והשני – לאחר שהתיק עבר לעיון תובע, התגבשה החלטה לכאורית על הגשת כתב אישום, וניתנה לחשוד הזדמנות לעיין בחומרים הרלוונטיים. כל זאת, כאשר המצב המשפטי לאשורו אינו מובהר בפני החשוד עם תחילת הליך השימוע, ואין באפשרותו להבין ממכתב היידוע הנשלח אליו, כי יהיה באפשרותו לשטוח טיעוניו גם לאחר גיבוש החלטה לכאורית בתיק ועיון בחומרי החקירה.

כן ציין הנציב, כי אין זה ראוי שיידוע חשוד בזכויותיו הבסיסיות לעיון בחומר החקירה, קודם קיום שימוע בעניינו, ייעשה במסגרת שיחת טלפון או שליחת מייל, באופן המקשה על ביצוע מעקב ובקרה ועל תיעוד הדברים. יתרה מכך, עדכון בדרך זו של חשוד שאינו מיוצג עלול להותירו בחוסר הבנה מלאה של המצב המשפטי הניצב בפניו, ולהוביל להיעדר ניצול זכויותיו כראוי.

התביעה מסרה בהתייחסותה כי מקובלת עליה הערת הנציבות, שלפיה במכתב היידוע הקיים חסרה התייחסות לזכותו של החשוד לפנות בבקשה לצילום חומר החקירה או לקבלת כתב החשדות, הנחוצים כדי לאפשר לחשוד לממש את זכות השימוע באופן מיטבי. בהתאם לכך, פועלת התביעה לתיקון מכתב היידוע, כך שתתווסף הודעה כאמור, עם עלייתה של מערכת התביעות החדשה.

הנציב ציין בהחלטתו, כי מדובר בצעד נכון ונדרש, ועם זאת אין בו די כדי להסדיר את הקושי הקיים בהתנהלות התביעה המשטרתית, כמפורט לעיל. לאמור, גם אם החשוד יבקש לעיין בחומרי החקירה בתיק, אין בכך כדי לפטור אותו מהגשת טיעוני שימוע תוך 30 ימים מיום קבלת מכתב היידוע הראשון.

נוכח כלל האמור לעיל, הנציב קבע בהחלטתו כי מדובר בפגמים היורדים לשורש הליכי היידוע והשימוע בתביעה המשטרתית, והמליץ לפני ראש חטיבת התביעות במשטרת ישראל לפעול לתיקון הנוהל הקיים ולעגן במסגרתו את הנהלים הבאים:

(א) שינוי נוסח מכתב היידוע, כך שיבהיר בפני החשוד כי טרם התקבלה החלטה לגבי התיק, ויצג בפניו שתי חלופות לקיום השימוע אשר עומדות לבחירתו – הגשת טיעוני שימוע באופן מידי, או בקשה לקיום שימוע רק אם ולאחר שתתגבש כוונה להגיש נגדו כתב אישום. כן תצוין האפשרות לקבל את עיקרי החשדות וחומרי החקירה בתיק ככל שהחשוד יבחר בחלופת השימוע המאוחר.

(ב) שליחת מכתב יידוע שני לחשוד שבחר בחלופת השימוע המאוחר והתגבשה בעניינו כוונה להעמידו לדין. המכתב הנוסף יכלול הודעה בדבר גיבוש כוונה כאמור, ופירוט של עיקרי החשדות שבכוונת התביעה לייחס לחשוד.

הנציבות תעקוב אחר יישום המלצתה זו.